E. T. A. HOFFMANN
MINELE DIN FALUN

Pe-o zi frumoasă şi însorită din luna lui cuptor, populaţia oraşului Goethaborg era adunată în rada portului. O corabie bogată, pornită din Indiile răsăritene, şi care ajunsese cu bine aici, venind de pe acele meleaguri depărtate, aruncase ancora la Klippa. Steguleţele şi flamurile ei lungi, cu culorile suedeze, fluturau vesele sub albastrul cerului, în timp ce sute de plute, de bărci şi de luntri încărcate cu marinari plini de veselie alunecau fără rânduială pe apele netede ca oglinda ale Goetaelfului, iar tunurile din Masthuggetorg făceau să răsune departe, în larguri, detunăturile salvelor lor. Domnii aceştia care administrau Compania Indiilor răsăritene umblau cutreierând portul, socotind, cu zâmbetul pe buze, câştigul bogat pe care li-l adusese corabia. Mare le era bucuria văzând că, deşi întreprinderea lor era atât de îndrăzneaţă, prospera cu fiece an care trecea şi că dragul lor oraş Goethaborg creştea şi înflorea, devenind mai măreţ şi mai plăcut la vedere mulţumită negoţului lor. Iată de ce oamenii aceştia harnici erau atât de bine văzuţi şi de ce bucuria lor era împărtăşită căci câştigurile realizate de ei reprezentau seva hrănitoare ce alimenta activitatea întregului oraş.

Echipajul corăbiei din Indii, vreo sută şi cincizeci de oameni, debarcă în mai multe şalupe, închiriate cu acest scop şi începu să facă pregătirile pentru *honsning.* Aşa se numeşte sărbătoarea pe care echipajul unui vas o pregăteşte în asemenea împrejurări. Ea ţine deseori câteva zile. Câţiva muzicanţi, îmbrăcaţi în costume bizare, înzorzonate, mergeau în fruntea cortegiului, cu viori, cu fluiere, cu oboaie şi cu tobe, cântând cu foc din ele, în timp ce alţii îi acompaniau din gură, cu tot felul de cântece. Marinarii veneau, doi câte doi, în urma lor. Unii din ei, ale căror bluze şi pălării erau împodobite cu panglici de toate culorile, ţineau în mâini flamuri care fâlfâiau zgomotos în vânt, alţii dansau şi ţopăiau, toţi însă dădeau glas veseliei lor, şi văzduhul răsuna până hăt-departe de atâta gălăgie.

Cortegiul acesta vesel străbătu astfel şantierele, trecu prin cartierele mărginaşe ale urbei şi ajunse în sfârşit în mahalaua Haga, unde urma să înceapă cheful şi băutura.

Şi iată că berea începu să se reverse în şiroaie, iar cănile să se golească una după alta. Şi, cum se întâmplă totdeauna cu marinarii întorşi dintr-o lungă călătorie, nu trecu mult şi-o droaie de fete, una mai frumoasă ca alta, li se alăturară; dansul se încinse, bucuria devenea din ce în ce mai neînfrânată, iar veselia mai gălăgioasă şi mai zănatică.

Un singur marinar, un băiat chipeş şi zvelt, care să tot fi avut douăzeci de ani, se strecurase din mijlocul tumultului, aşezându-se la o parte, afară, pe-o bancă de lângă uşa hanului.

Câțiva marinari se apropiară de el şi unul dintre ei, izbucnind într-un râs zgomotos, îi strigă:

— Elis Frobom! Elis Frobom! Iar te-ai cufundat în tristețea ta prostească! Iar eşti pe cale să tulburi clipele astea fericite cu gândurile tale stupide? Ascultă, Elis, dacă nu vrei să iei parte la *honsning*-ul nostru, ai face bine să te retragi şi din rândurile echipajului! Nu în felul ăsta ai să ajungi un bun şi adevărat marinar! Curaj ai, ce-i drept, îndeajuns când e vorba de primejdie, nu te dai în lături. Dar de băut nu ştii să bei. Îți place mai bine să ții ducații în buzunar decât să-i azvârli pământenilor ăstora, aşa ca orice oaspete ce se respectă. Haide, bea, tovarăşe! Că dacă nu, atunci abată-se mai bine asupra ta Nacken, duhul apelor, şi cu toți ai lui.

Elis Frobom se ridică brusc de pe bancă, aruncă o privire lungă şi învăpăiată asupra marinarului şi, apucând paharul plin ochi cu rachiu, îl dădu dintr-odată pe gât, după care grăi:

— Vezi bine, Joens, că sunt în stare să beau ca oricare din voi; dacă e însă vorba să ştim de sunt sau nu sunt un bun marinar, apoi asta e treaba căpitanului să judece. Până una-alta însă, ține-ți limba de viperă şi ia-o din loc. Năzbâtiile şi năbădăile voastre mă scârbesc. Iar ce fac eu pe bancă aici, apoi asta nu te priveşte!

— Bine, bine! răspunse Joens. Ştim cu toții că eşti din Nerika; oamenii din partea locului sunt toți morocănoşi şi nu prea ştiu să se bucure de viața noastră de marinari! Aşteaptă puțin, Elis! Am să-ți trimit eu pe cineva care ai să vezi cum o să te smulgă de pe blestemata asta de bancă pe care te-a pironit demonul Nacken.

Abia trecuse o clipă, când o fată tânără şi frumoasă se ivi în pragul hanului şi se aşează lângă morocănosul Elis, care, iarăşi mut şi pe gânduri, se aşezase din nou pe bancă. Veşmintele şi tot felul ei de-a se purta învederau din păcate, destul de limpede, că-şi închinase viața plăcerilor vinovate. Totuşi, orgiile nu-şi săpaseră încă urmele lor pe trăsăturile gingaşe şi încântătoare ale chipului ei frumos, iar privirea ochilor ei întunecați nu avea nimic obraznic într-însa. Dimpotrivă, purta în adâncul ei umbra unei tainice melancolii.

— Elis! Nu vrei cu nici un chip să te bucuri alături de tovarăşii dumitale? Nu simți nici o plăcere vibrând în sufletul dumitale acum, când eşti iar pe pământul unde te-ai născut şi când, în sfârşit, ai scăpat de amenințările şi de primejdiile valurilor înşelătoare?

Astfel îi vorbea fata cu glasul ei dulce şi şoptit, în timp ce-l cuprinsese cu brațul. Ca trezit dintr-un vis adânc, Elis Frobom o privi pe tânăra fată drept în

ochi şi, luându-i mâna, şi-o apăsă pe inimă nu era greu să-ți dai seama că şoaptele drăgostoase ale fetei găsiseră ecou în inima lui.

— Vai mie! începu el, ca şi cum i-ar fi venit greu să răspundă. Pentru mine nu poate fi vorba nici de bucurie şi nici de plăcere. Oricum, nu sunt în stare să iau parte la jocurile şi bucuriile prea zgomotoase ale tovarăşilor mei. Întoarce-te în sală, fetițo dragă şi, dacă te îndeamnă inima, petrece şi cântă cu ei; lasă-l pe întunecatul Elis în trista lui singurătate, el n-ar putea decât să-ți tulbure plăcerea. Totuşi, aşteaptă puțin! Îmi placi, şi-aş vrea să te gândeşti cu drag la mine când voi fi iar pe mare.

Zicând acestea, luă din buzunarul său doi ducați noi nouți, scoase din sân o frumoasă punguță indiană şi le dădu fetei. Ochii acesteia se umplură de lacrimi; se ridică, puse ducații pe bancă şi zise:

— Păstrează-ți ducații! ei nu fac decât să mă întristeze; punguța asta frumoasă, însă, am s-o port ca amintire din partea dumitale! Peste un an, când veți sărbători *bonsninga,* cred că n-ai să mă mai găseşti la Haga.

După aceste cuvinte, fata, acoperindu-şi fața cu amândouă mâinile, trecu de partea cealaltă a străzii şi nu se mai întoarse la cârciuma hanului.

Elis Frobom căzu iar pradă visurilor sale întunecate. Şi când înăuntru veselia şi gălăgia atinsese culmea, el îşi zise, izbucnind:

— De ce nu mă aflu oare acum în adâncul adâncurilor mării Nu mai e nimeni pe lume cu care aş putea şi eu să mă bucur!

În clipa aceea, o voce aspră şi gravă se auzi în spatele lui:

— Se vede treaba, tinere, că ai avut o mare, mare nenorocire în viață, dacă îți doreşti de pe acum să mori, când de fapt ar trebui să-ți vezi încă viața toată desfăşurându-se în fața dumitale.

Elis se întoarse: zări un bătrân miner, care, cu brațele încrucişate, stătea rezemat de peretele de scânduri al cârciumii, cufundându-şi în ochii lui privirea sa pătrunzătoare şi gravă.

Observându-l mai cu atenție pe bătrân, Elis avu impresia că, din fundul groaznicei singurătăți în care se crezuse pierdut, o siluetă familiară şi amicală venea totuşi în întâmpinarea lui spre a-l mângâia. Îşi veni în fire şi povesti cum tatăl său, un vrednic cârmaci, pierise în timpul unui uragan, din ghearele căruia el însuşi abia scăpase ca prin minune. Ceilalți doi frați ai săi, adăugă el, căzuseră ca soldați pe câmpul de luptă, aşa că rămăsese singur s-o poată ține în viață pe biată maică-sa, părăsită, cu ajutorul simbriei, destul de grase, ce i se plătea de fiecare dată când corabia se întorcea din Indii. Căci n-avusese încotro şi trebuise să rămână marinar, fiind încă de copil pregătit pentru meseria asta. Socotise faptul intrării sale în Compania Indiilor ca un noroc la care nici nu se gândise. Această ultimă călătorie adusese un beneficiu şi mai mare decât toate celelalte de odinioară; în afara soldei obişnuite, fiecare marinar mai primise, pe deasupra, şi

o sumă frumuşică. Cu buzunarele doldora de ducați, Elis dăduse fuga, copleşit de bucurie, până la căsuța mititică în care locuise până atunci maică-sa. La fereastră, însă, văzuse nişte chipuri străine. O femeie tânără, care binevoise să-i deschidă după ce-i aflase numele, îi spusese pe-un ton aspru şi indiferent că maică-sa murise cu trei luni în urmă şi că putea să se ducă la primărie să ridice cele câteva țoale ce mai rămăseseră, după ce fuseseră plătite cheltuielile de îngropăciune. Zicea că moartea mamei lui îi sfâşia inima, că se simțea părăsit de toți, fără apărare, singur şi oropsit, ca şi cum valurile l-ar fi aruncat pe cine ştie ce insulă stâncoasă şi pustie. Întreaga sa viață de marinar nu mai însemna în ochii lui decât zbucium nebunesc şi nefolositor. Când se gândea că mama lui trebuise să fie îngrijită de mâini străine şi murise fără nici o mângâiere, i se părea că făcuse o faptă nelegiuită şi mârşavă alegându-şi viața de marinar, în loc să rămână acasă, pentru a o putea îngriji şi hrăni. Povesti mai departe că tovarăşii lui îl târâseră cu sila la *honsning,* închipuindu-şi că veselia celorlalți şi poate şi băuturile tari au să-i aline durerea dar că, dimpotrivă, i se păruse aproape numai decât că toate vinele inimii îi plesnesc, că i se scurge tot sângele şi că nu mai are mult până moare.

— Lasă, zise minerul cel bătrân, ai să porneşti curând iarăşi pe mare, Elis, şi atunci suferința ta va trece şi ea. Oamenii bătrâni trebuie să moară, aşa e soarta, iar mama ta, trebuie să recunoşti, nu s-a despărțit, la urma urmei, decât de-o viață amărâtă.

— Vai, vai, îi răspunse Elis. Atât de puțin cred oamenii în durerea mea încât uneori se poartă cu mine de parc aş fi neghiob sau smintit. Tocmai lucrul ăsta mă face să cred că locul meu nu mai e pe lumea asta. De întors pe mare nu mai am chef. Viața aceea mă scârbeşte. Şi totuşi, odinioară, simțeam cum îmi creşte inima când corabia, desfăşurându-şi pânzele asemenea unor aripi imense, luneca peste mări, spintecând valurile cu plescăitul lor vesel, în timp ce vântul şuiera printre catarge, făcându-le să pârâie. În ceasurile acelea rămâneam cu tovarăşii mei pe punte, beat ca şi ei de bucurie, şi apoi când eram de cart, în tăcerea nopții profunde, mă gândeam la reîntoarcerea mea, la buna şi bătrâna mea mamă şi la bucuria acesteia în clipa când Elis al ei se va fi întors! Desigur! Era lucru uşor pentru mine să fiu vesel la *honsning,* când mai înainte deşertasem ducații pe genunchii bătrânichii mele dragi şi-i dădusem bocceluțele frumoase şi celelalte lucruri rare pe care i le adusesem de prin meleaguri depărtate. Ochii îi străluceau de bucurie, bătea necontenit din palme, arătându-şi mulțumirea şi plăcerea ce-o copleşeau, umbla repede şi cu paşi mărunți, vioaie, şi se ducea să caute berea cea mai bună, berea pe care-o păstrase pentru Elis al ei. Şi seara, când rămâneam cu ea, îi vorbeam despre neamurile ciudate pe care le întâlnisem, de datinile şi obiceiurile lor, şi de toate lucrurile neobişnuite ce mi se

întâmplaseră în timpul lungii mele călătorii. Pentru ea era o adevărată sărbătoare; la rândul ei, îmi povestea de drumurile minunate pe unde pă-trunsese, mergând departe, spre miazănoapte, tatăl meu, şi, ca să nu fie mai prejos decât mine; îmi mai povestea şi vreuna din acele vechi legende marinăreşti, care-ți făceau părul măciucă, pe care le mai auzisem de sute de ori, dar de care nu mă săturam ascultându-le! Cine oare îmi va mai dărui asemenea bucurii? Nu, nu mai vreau să mă întorc pe mare! Ce-aş putea să mai caut acolo, printre tovarăşii mei? N-ar avea pentru mine decât cuvinte de batjocură! Şi de unde aş putea lua imboldul trebuincios de a-mi închina viața unei munci care, în ochii mei, n-ar mai însemna decât o zadarnică şi penibilă frământare?

— Îmi place să te aud vorbind, tinere, zise bătrânul, când Elis tăcu. Trebuie să-ți spun că, de un ceas sau chiar de două, fără să-ți fi dat seama, am urmărit, cu o adevărată bucurie, felul dumitale de-a te purta. Tot ce-ai făcut, tot ce-ai spus, dovedeşte că ai un suflet adânc şi cumpănit; o inimă naivă şi curată e darul cel mai frumos pe care Cerul ar fi putut să ți-l hărăzească. Totuşi, ca marinar, niciodată n-ai fost prea grozav. Cum ai putea dumneata, fire tăcută şi voluntară, înclinată spre melancolie, aşa cum sunt cei din Nerika (după trăsăturile feței şi după felul de-a te purta, am recunoscut numai decât că faci parte din neamul acestora), cum ar putea un asemenea om să iubească viața aspră şi rătăcitoare a marinarului? Ai toată dreptatea să renunți pentru totdeauna la viața aceea. Asta nu înseamnă totuşi să stai cu brațele încrucişate. Urmează sfatul meu, Elis Frobom! Du-te la Falun şi fă-te miner! Eşti tânăr şi voinic. N-are să-ți trebuiască vreme prea îndelungată să fii primit ca ortac şi să ajungi un miner destoinic, şi apoi şi maistru, suind toate treptele acestei nobile îndeletniciri. Ai în buzunar sumedenie de ducați sunători. Investeşte-i cuminte, mai câştigă şi alții pe lângă ei, şi nimic nu te împiedică să ajungi şi dumneata, curând, proprietarul unei concesii, având oarecare drepturi în mină. Ascultă sfatul meu, Elis Frobom! Fa-te miner!

Elise Frobom se sperie oarecum de cuvintele bătrânului.

— Cum? exclamă el. Ce fel de sfat îmi dați? Vreți să las toate întinsurile frumoase şi libere, cerul atât de curat şi de însorit, care mă înconjoară şi-mi dă putere, să le las pe toate şi să cobor în nişte adâncimi sinistre, să râcâi, să râcâi pământul neâncetat, ca sobolul, în căutarea de minereuri şi metale? Şi toate astea de dragul unui câştig murdar?

— Uite-aşa sunt oamenii! izbucni bătrânul mânios. Disprețuiesc orice lucru pe care nu-l pot înțelege. Câştig murdar! Ca şi cum frământările şi chinurile pe care negoțul le aduce cu el în lume ar avea o înfățişare mai nobilă decât munca minerului, a cărui ştiință, a cărui muncă stăruitoare silesc natura să-i destăinuie ascunzişurile în care îşi păstrează cu atâta râvnă comorile. Vorbeşti de câştig murdar, Elis Frobom! Dar s-ar putea ca aici să fie vorba de-o cauză, mult mai

nobilă! Dacă un instinct călăuzeşte soborul cel orb prin galeriile pe care le scobeşte sub pământ, s-ar putea totuşi ca, în cea mai adâncă profunzime a acestor hăuri, la lumina slabă a lămpaşului, ochiul omenesc să devină mai clarvăzător şi, în sfârşit, din ce în ce mai îndrăzneț, să ajungă a recunoaşte în minunatele roce care-l întâmpină reflexul a ceea ce se ascunde colo sus, în înălțimi, dincolo de perdeaua norilor. Tu n-ai habar de ceea ce înseamnă minele, Elis Frobom! Lasă-mă pe mine să te lămuresc!

Zicând acestea, bătrânul se aşează pe laviță, alături de Elis, şi începu să-i descrie cât mai amănunțit viața din mină, străduindu-se s-o împodobească în culorile cele mai vii, pentru ca neştiutorul să-şi facă o idee cât mai precisă. Îi vorbi de minele din Falun, în care, aşa spunea el, începuse şi el, încă din prima tinerețe, să lucreze. Descrise puțul cel mare de acolo, cu pereții negricioşi vorbi despre fabuloasele bogății, de minereurile prețioase pe care le ascunde mina. Cuvintele sale deveneau din ce în ce mai însuflețite, iar privirea din ce în ce mai arzătoare. Trecea prin galeriile minei ca pe aleile unei grădini fermecate. Rocile prindeau viață, fosilele începeau să se mişte, pyrosmalitul şi almandinele minunate străluceau în lumina lămpaşelor, iar cristalele de rocă licăreau şi îşi amestecau focurile.

Elis era numai urechi. Întreaga lui făptură era subjugată de felul cu totul straniu cu care bătrânul vorbea despre această lume subterană atât de minunată; i se părea că se află şi el acolo, alături de cel ce povestea. Simțea parcă o grea povară apăsându-i pieptul se şi vedea coborât acolo, împreună cu bătrânul, coborât în adâncuri ce-l țintuiau cu vraja lor, nemaiîngăduindu-i vreodată să se întoarcă sus, la blânda lumină a zilei. Pe de altă parte, i se părea că bătrânul îi dezvăluie o lume necunoscută, o lume căreia îi aparținea şi a cărei magie i se destăinuise încă de demult, din cea mai fragedă copilărie, sub forma unor misterioase presimțiri.

— Elis Frobom, încheie bătrânul, ți-am descris măreția acestui meşteşug, pentru care ai fost parcă predestinat de natură. Gândeşte-te şi hotărăşte după cum te trage inima!

Bătrânul se ridică de pe laviță şi se depărtă, fără a-i mai spune lui Elis vreun cuvânt.

În cârciuma hanului se făcuse între timp tăcere. Tăria berei şi a rachiului ieşise învingătoare. Câțiva marinari plecaseră însoțiți de fete, iar alții zăceau prin unghere, sforăind. La rugămintea lui, Elis, care nu se mai putea întoarce acasă, căpătă o cămăruță unde să rămână peste noapte.

Abia izbutise să se lungească, ostenit şi istovit, în culcuşul său, şi visul îşi şi desfăşurase, pe deasupra lui, aripile. I se păru ca pluteşte, cu toate pânzele întinse, pe-o corabie frumoasă, pe-o mare netedă ca oglinda. Deasupra lui vedea adâncindu-se un cer întunecat, încărcat de nori. Când însă îşi coborî privirea,

băgă de seamă că ceea ce crezuse la început a fi un cer înnourat erau doar nişte stânci. Împins parcă de-o putere necunoscută, merse înainte. În clipa aceea tot ce era în jurul său începu să se agite asemeni unor valuri spumegânde, din adâncuri țâşniră deodată tot soiul de plante nemaipomenite; erau parcă dintr-un metal sclipitor, iar florile şi frunzele lor, pe măsură ce se iveau din profunzimile hăului, se împleteau pline de grație. Pamântul era atât de străveziu încât Elis vedea, cum nu se poate mai limpede, rădăcinile plantelor, dar cum privirea lui pătrundea tot mai departe, descoperi, în adâncul adâncurilor, siluetele încântătoare ale unei mulțimi nenumărate de fete tinere ce se țineau înlănțuite, şi ale căror brațe erau de-o albeață strălucitoare. Toate aceste rădăcini, toate aceste plante, toate aceste flori țâşneau din inimile lor iar când fecioarele zâmbeau, sunete armonioase se răsfrângeau dedesubtul boltei imense, în timp ce minunatele flori de metal se îmbrățişau, înălțându-se tot mai sus, cu şi mai multă bucurie. Un sentiment inexprimabil, plămădit din durere şi voluptate, puse stăpânire pe Elis. În străfundul sufletului său se deschise o lume de dragoste, de nostalgie şi de dorințe arzătoare.

— Ah! Să mă cufund să mă cufund până la voi! strigă el, zvârlindu-se cu brațele întinse pe întinderea de cristal.

Se întâmplă însă ca aceasta să se desfacă şi avu impresia că pluteşte în mijlocul unui eter scânteietor.

— Ia spune, Elis Frobom, minunățiile astea îți plac? se auzi un glas puternic.

Elis îl zări în preajma-i pe bătrânul miner; pe măsură însă ce-l privea, acesta căpăta o formă din ce în ce mai gigantică, turnată parcă, tocmai în clipa aceea, în bronzul încă fierbinte. O spaimă îngrozitoare era pe cale de a-l cuprinde, când, în aceeaşi clipă, din adâncul prăpastiei, se văzu țâşnind lumina vie a unui fulger, în timp ce apărea, din ce în ce mai limpede, chipul sever al unei femei voinice. Elis simți cum acea încântare, ce pusese stăpânire pe inima lui intensificându-se mereu, se preschimba, încetul cu încetul, într-un sentiment de teamă care-l frângea. Bătrânul îl luase în brațele sale şi striga:

— Bagă de seamă, Elis Frobom, e regina! Mai ai încă timp! Ridică-ți ochii!

Fără să vrea, întoarse capul şi, printr-o despicătură a bolții cereşti, zări stelele lucind pe cerul noptatic. Auzi un glas nespus de dulce care-l chema, un glas ce părea străbătut de-o durere nemângâiată. Era glasul mamei sale. Vedea parcă umbra ei, acolo sus, în apropierea despicăturii. Dar nu era decât o fată frumoasă, care-şi cufundase brațul adânc de tot pe sub boltă şi care-l striga pe nume.

— Ia-mă şi pe mine acolo sus! strigă el bătrânului acolo sus, în lumea aceea cu cerul ei paşnic, e şi locul meu!

— Bagă de seamă, Frobom! zise, cu glas înăbuşit, bătrânul. Păstrează

credință reginei căreia i te-ai dăruit!

Dar, de îndată ce tânărul îşi coborî din nou privirea înspre chipul nepăsător al femeii, simți cum întreaga-i făptură se topeşte, amestecându-se parcă printre stâncile sclipitoare. Începu să urle, copleşit de-o teamă necunoscută, desprinzându-se până la urmă din visul acela fantastic, ale cărui delicii şi spaime dăinuiau încă în adâncurile făpturii sale.

„Nu încape îndoială, îşi zise Elis, venindu-şi greu în fire, că lucrurile nu se puteau întâmpla altfel. Trebuia neapărat să visez toate lucrurile astea extraordinare. Minerul cel bătrân mi-a povestit atâtea cu privire la minunățiile lumii subpământene încât mi-e capul doldora. Sau poate mai visez încă? Nu! Nu! Cred mai degrabă că sunt bolnav! Hai să ieşim puțintel la aer! Adierea proaspătă a brizei marine are să mă vindece de toate metehnele!"

După ce se reculese puțin, porni grăbit spre portul Klippa, de unde răsuna iarăşi veselia tumultuoasă a *honsning*-ului. Îşi dădu însă repede seama că veselia nu voia să se lipească de el, că nu era în stare să-şi adune gândurile şi că inima îi era pradă a mii de presimțiri şi a mii de dorințI nehotărâte. Ba se gândea, cu adâncă tristețe, la mama lui, care nu mai era pe lume, ba i se părea că doreşte s-o întâlnească iar, chiar de-ar fi pentru ultima oară, pe fata care, în ajun, îi vorbise atât de drăgăstos. Apoi se temea de îndată că, venindu-i în întâmpinare din cutare sau cutare uliță, fata ar putea împrumuta trăsăturile bătrânului miner, a cărui vedere l-ar umple de groază, deşi nici el nu-şi putea explica de ce. Şi, cu toate astea, tare i-ar fi plăcut ca bătrânul să-i mai vorbească o dată despre minunile ce se află în mină.

Frământat de gânduri contradictorii, începu să privească apa. Îşi închipui că valurile argintate se legau între ele devenind un strat imens de *mica,* scânteietor, în care corăbiile mari şi frumoase se topeau, iar norii cei întunecoşi, urcând spre bolta senină, tindeau să se încovoaie, întărindu-se şi luând înfățişarea unei bolți stâncoase. Trăia din nou visul lui de adineauri, vedea iar chipul sever al femeii vânjoase şi se simțea bântuit de teama umilitoare a unei nostalgii şi a unor dorințI infinite.

Tovarăşii îl scuturară, trezindu-l din visare şi trebui astfel să li se alăture. I se păru însă că o voce necunoscută îi şoptea necontenit la ureche: „Ce cauți aici? Pleacă. Pleacă! Locul tău e la minele din Falun! Numai acolo au să ți se înfățişeze minunile ce umblă prin visurile tale! Pleacă! Pleacă la Falun!"

Trei zile în şir, Elis Frobom rătăci pe ulițele din Goethaborg, în timp ce straniile arătări ale visului său îl urmăreau fără cruțare, iar vocea necunoscută îi tot şoptea la ureche să plece.

În cea de-a patra zi, Elis se afla în preajma porții de unde porneşte drumul ce duce la Gefee. Tocmai atunci, un bărbat înalt trecu, sub văzul lui, pe poartă. Elis îl recunoscu parcă pe minerul cel bătrân. Împins de-un îndemn irezistibil,

porni în grabă pe urmele lui. Nu putu însă să-l ajungă.

Goana continuă totuşi fără întrerupere şi fără răgaz.

Elis ştia prea bine că se afla pe drumul ce ducea la Falun, iar lucrul ăsta îl liniştea mult avea parcă încredințarea că fatalitatea însăşi îi grăise, slujindu-se de gura bătrânului miner, care, acum, îl mâna către destinul său.

Şi, în adevăr, uneori, mai cu seamă când începea să se îndoiască de calea pe care-o urma, îl vedea pe bătrân ivindu-se deodată de prin vreo văgăună, sau din desişul vreunor bălării, sau de după nişte stânci întunecate, şi mergând înaintea lui, fără a se întoarce, apoi făcându-se curând nevăzut.

După zile lungi de mers anevoios, Elis zări, în sfârşit, două lacuri mari, în depărtare, printre care se vedea o coloana de fum gros şi negru înălțându-se în văzduh. Pe măsură ce urca dealul înspre apus, ochii lui desluşeau, în mijlocul fumului, câteva turnuri şi mai multe acoperişuri negre. În față îi apăru deodată bătrânul; avea statura unui uriaş; întinzând brațul, îi arătă fumul, după care se făcu iarăşi nevăzut, printre stânci.

— Falun! strigă Elis. Ținta călătoriei mele.

Nu se înşela: câțiva oameni, care veneau în urma lui, îl încredințară că acolo, între lacurile Runn şi Warpann, se întindea oraşul Falun şi că el urca tocmai Guffrisberg-ul, unde se află puțul uriaş al minei.

Elis Frobom îşi urmă, plin de râvnă, calea. Când se trezi însă fața acelei guri enorme, căscate, care părea că duce în iad, simți că-i îngheață sângele în vine. Stătea ca împietrit înaintea acestei îngrozitoare viziuni de Apocalips.

După cum se ştie, puțul cel mare al minei de la Falun, aflat sub cerul liber, măsoară aproape o mie două sute de picioare în lungime, şase sute în lățime şi o sută optzeci în adâncime. Pereții, de un cafeniu-negricios, coboară la început vertical, lățindu-se mai jos, cam pe la jumătatea înălțimii, în nişte imense grămezi de moloz şi resturi de rocă. Ici şi colo, ca şi pe pereții lăturalnici, se văd grinzile unor vechi galerii aşezate după felul obişnuit de construcție al blochausurilor, cu ajutorul unor trunchiuri groase, cât mai strâns grămădite şi împreunate la căpătâie. Nici un copac, nici un fir de iarbă nu creşte în haosul acesta de pietre, în aceste crăpături despuiate, în timp ce, de jur împrejur, mase imense de stânci zdrențuite se înalță, cu forme stranii, semănând uneori cu nişte animale gigantice pietrificate, alteori cu nişte uriaşi cu chip de om. În fundul prăpastiei se află un maldăr confuz de pietre, de zguri de minereuri, în timp ce, din adâncuri, urcă necontenit aburi înecăcioşi de pucioasă, ca şi cum acolo, departe, ar fi o cuhnie diavolească, ale cărei emanații otrăvesc toată bucuria naturii înverzite. Ai crede că te afli în chiar locul în care Dante coborâse în Infern şi de unde contemplase grozăvia şi chinurile iremediabile.

Dar, pe când Elis Frobom privea prăpastia monstruoasă ce se căsca la picioarele sale, îşi aduse deodată aminte ceea ce, cu foarte multă vreme în urmă,

îi povestise bătrânul cârmaci al corăbiei sale. Într-o zi, pe când bătrânul zăcea bolnav de friguri, i se păruse că valurile mării secaseră deodată şi că, sub el, se deschisese o prăpastie fără fund, în aşa fel încât putea să vadă oribilii monştri ai adâncurilor mişcându-se greoi în şerpuiri hidoase printre miile de scoici, de ramuri de corali, de stânci, unele mai nemaipomenite decât altele, pentru ca, până la urmă, să încremenească, moarte, cu gura căscată. O asemenea viziune, după spusele bătrânului marinar, prezicea o moarte apropiată în mijlocul valurilor. Şi, într-adevăr, la câtăva vreme după aceea, el căzuse, din nebăgare de seamă, din înălțimea punții în mare şi dispăruse fără să i se fi putut da vreun ajutor. Tocmai la lucrul acesta se gândea acum Elis căci prăpastia din față îi amintea fundul unei mări ale cărei valuri se retrăseseră. Iar stâncile negre, zgurile, roşii sau vinete, ale minereului semănau cu nişte monştri oribili, întinzându-şi spre dânsul brațele scârboase de polipi.

Se întâmplă ca tocmai în clipa aceea câțiva mineri să urce înapoi din adâncuri; în hainele lor de lucru, de culoare închisă, cu chipurile negre şi arse, semănau cu nişte demoni groaznici care, izbutind, după multă strădanie, să se desprindă din măruntaiele pământului, încearcă acum să-şi croiască drum până la suprafață.

Elis simți cum îl trec fiorii şi, lucru ce nu i se întâmplase niciodată pe când era marinar, fu cuprins de amețeală i se păru că nişte mâini nevăzute îl împing în prăpastie.

Închizând ochii, fugi puțin mai departe, nesimțindu-se eliberat de groaza acestui spectacol oribil decât în clipa când, îndepărtându-se mult de puț şi începând să coboare Guffrisberg-ul, izbuti să-şi ridice ochii înspre albastrul cerului. Atunci putu să respire iarăşi nestânjenit şi să rostească din adâncul inimii: „O, stăpân al vieții mele, ce înseamnă oare toate spaimele mărilor, dacă le asemuim cu groaza ce hălăduieşte în haosul acesta şi în prăpăstiile acestea pustii? Oricât ar bântui furtuna cea mai turbată, oricât s-ar revărsa bezna norilor în sânul valurilor spumegânde, până la urmă soarele cu strălucirea lui tot izbuteşte să triumfe, iar simpla lui apariție ajunge ca să impună tăcere vacarmului celui mai sălbatic! Razele sale însă nu pătrund niciodată în cavernele acestea negre niciodată vreo briză primăvăratică nu adie în lumea subpământeană să învioreze inimile. Nu, n-am de loc poftă să mă alătur vouă, viermi negri ce vă târâți sub pământ! N-aş putea niciodată să mă obişnuiesc cu întunecata voastră existență!"

Elis se gândi să petreacă noaptea la Falun, pentru ca, în zori, să pornească din nou înapoi la Goethaborg.

Când ajunse în piața târgului, care poartă numele de Helsingtorget, dădu de-o mulțime de oameni adunată acolo.

Având în frunte nişte muzicanți, un cortegiu lung de mineri în veşminte de

sărbătoare şi ţinându-şi în mână lămpaşele tocmai se oprise în faţa unei clădiri arătoase. Un bărbat, cam între două vârste, înalt şi zvelt, tocmai ieşise de acolo şi privea în jurul lui cu un zâmbet plin de bunătate. După dezinvoltura gesturilor, după noblețea frunții şi strălucirea ochilor săi albaştri, nu era greu să recunoşti în el un autentic Dalecarlian. Minerii se adunară numaidecât în jurul lui. El strângea prieteneşte mâna fiecăruia, spunându-le cuvinte amabile.

Elis Frobom îi întrebă pe câțiva şi află că bărbatul acesta era Pehrson Dahls, stăpân al furnalelor înalte, alderman şi proprietar al unei preafrumoase *bergsfrälse* în apropiere de Stora-Kopparberg. *Bergsfrälse* în Suedia sunt domenii concesionate pentru exploatarea minelor de argint şi de aramă. Proprietarii acestor *frälse* sunt acționari ai minelor a căror exploatare le incumbă lor. Elis mai află că *bergsting*-ul, adică sesiunea tribunalului minier se încheiase în chiar ziua aceea, aşa că minerii se îndreptau în cortegiu spre locuința directorului minelor, spre aceea a inspectorului turnătoriilor şi aceea a aldermanilor, fiind pretutindeni primiți cu multă bunăvoință.

Privind trupurile chipeşe ale acestor oameni mândri, fețele lor sincere şi pline de bunătate, Elis nu şi-i mai putu închipui, cum făcuse adineauri, ca pe nişte ființe ce se târăsc sub pământ în adâncul puțului. Veselia sinceră, luminoasă, care însufleța întreaga adunare în clipa apariției lui Pehrson Dahls, se deosebea în toate privințele de bucuria gălăgioasă şi lipsită de rânduială a marinarilor în timpul unui *honsning*.

Felul de-a se bucura al acestor mineri avu darul să mişte până în fundul inimii pe gravul şi taciturnul Elis. Se simți copleşit de-o nespusă linişte sufletească. Dar emoția îl covârşi în aşa măsură încât nu-şi mai putu stăpâni lacrimile când câțiva din tinerii ortaci intonară un cântec bătrânesc, a cărui melodie, slăvind nobila trudă a minerilor, mergea drept la inimă.

După ce cântecul se termină, Pehrson Dahls deschise uşa casei sale şi minerii, unul după altul, pătrunseră cu toții înăuntru. Elis se luă după ei, rămânând în prag. De acolo putea să îmbrățişeze cu privirea tinda încăpătoare, pe lavițele căreia se aşezaseră minerii. Un ospăț îmbelşugat era pregătit pe masă. În clipa aceea, tocmai în faţa lui Elis se deschise o uşă, făcându-şi apariția o fată tânără, fermecător îmbrăcată în veşminte de sărbătoare, înaltă şi zveltă, cu părul de culoare închisă împletit în numeroase codițe rânduite deasupra cărării şi cu mijlocul strâns într-un pieptar drăgălaş, ale cărui şireturi erau prinse de agrafe prețioase, intră înăuntru cu grația pe care i-o dăruia tinerețea strălucitoare. Toți minerii se ridicară în picioare, în timp ce un murmur de voioşie străbătea rândurile lor: „Ulla Dahls! Ulla Dahls! Dumnezeu l-a binecuvântat pe destoinicul nostru alderman cu copila asta atât de minunată şi de cucernică." Până şi ochii celor mai bătrâni dintre mineri se umeziră, scânteind, când Ulla le întinse prieteneşte mâna, aşa cum de altfel făcuse şi cu ceilalți. După aceea, aduse nişte

căni frumoase de argint pline cu acea bere gustoasă ce se pregăteşte la Falun şi umplu paharele oaspeților, în timp ce chipul ei strălucea de luciul divin al nevinovăției şi candoarei.

De cum o zări pe fată, lui Elis Frobom i se păru că un fulger îi străpunge inima, aprinzând toată bucuria divină, toate chinurile dragostei, toată fervoarea ce erau închise acolo. Ea, Ulla Dahls, era aceea care, în visul lui fatidic, îi întinsese o mână de ajutor. I se păru că desluşeşte acum sensul profund al visului şi, uitând de minerul cel bătrân, ridică în slavă destinul pe urmele căruia îi fusese dat să ajungă până la Falun.

Dar, stând în picioare în pragul uşii şi străin, neluat în seamă de nimeni, nu trecu mult şi se simți nenorocit, părăsit de toți şi pradă celei mai crâncene deznădejdi. Începu să regrete că nu murise mai bine înainte de-a fi văzut-o pe Ulla Dahls, decât să se zvârcolească acum pradă dragostei şi dorinței. Nu era în stare să-şi întoarcă privirea de la fata asta încântătoare, şi atunci, când ea trecu pe lângă el, atingându-l aproape, cu glas tremurător, el îi şopti numele. Ulla se întoarse, zărindu-l pe bietul Elis, care, cu obrajii aprinşi şi cu privirea coborâtă, stătea parcă înlemnit, nefiind în stare să rostească nici un cuvânt.

Ulla se apropie de dânsul şi-i spuse, cu zâmbetul ei dulce pe față:

— Cred că eşti străin de locurile astea, prietene! Văd după ținuta dumitale de marinar! Ei, dar de ce stai acolo ca înfipt locului? Intră şi împărtăşeşte şi dumneata bucuria noastră!

Şi, luându-l de mână, îl duse după ea în tindă, unde îi întinse o cană plină cu bere.

— Bea, prietene, zise ea, şi fii binevenit printre noi!

Lui Elis i se părea că trăieşte în paradisul vrăjit al unui vis, din care, trezindu-se în curând, avea să se simtă grozav de nefericit. Dădu pe gât, fără să ştie ce face, cana cu bere. În clipa aceea Pehrsom Dahls se apropie de el, şi, în semn de bun venit prietenesc, îl întrebă de pe ce meleaguri venise şi ce treburi îl aduseseră la Falun.

Elis simțea în vine căldura întăritoare a excelentei băuturi pe care-o dăduse pe gât. Îl privi drept în ochi pe vrednicul Pehrson şi simți cum voioşia şi curajul pun din nou stăpânire pe el. Povesti cum, fiu de marinar, crescuse pe mare de la cea mai fragedă vârstă, cum, întors de curând din Indiile răsăritene, n-o mai găsise în viață pe maică-sa, la care ținea atât de mult, cât se simțea acum de părăsit şi de stingher pe lume, cum viața fără frâu a marinarilor ajunsese să-l îngrozească, în timp ce o putere tainică îl atrăgea către mine, şi cum voia să încerce să găsească şi el un loc printre ortacii de la Falun. Cuvintele acestea din urmă erau în totală contradicție cu toate hotărârile pe care le luase; ele îi scăpaseră însă fără voie. Ba chiar i se păru că era singurul lucru pe care putea să-l spună aldermanului. Îşi dădu seama că nu exprimase decât cea mai

tainică dorință a sa, o dorință în care de fapt nici el nu crezuse până în clipa aceea.

Pehrson Dahls îl măsură pe tânăr cu o privire gravă, ca şi cum ar fi vrut să pătrundă până în adâncul inimii sale, apoi zise: Nu-mi vine să cred, Elis Frobom, că vrei să renunți la vechea dumitale îndeletnicire dintr-o simplă toană, şi nici că te-ai hotărât să te faci miner fără ca, mai întâi, să fi chibzuit la grijile şi greutățile de care te izbeşti în meseria asta. Una din străvechile noastre credințe glăsuieşte că elementele atotputernice în mijlocul cărora îşi desfăşoară îndrăzneala minerul îl zdrobesc într-o bună zi, dacă nu-şi pune întreaga voință în joc, pentru a dovedi că e mai tare decât ele, sau dacă se lasă amăgit de alte gânduri în stare să-i slăbească puterea pe care trebuie, toată, să şi-o închine muncii lui subpământene şi în fierbințeala flăcărilor. Totuşi, dacă ai chibzuit îndestul asupra chemării dumitale şi dacă te simți gata să înfrunți toate piedicile, oricât de grele ar fi ele, atunci ai sosit în ceas potrivit. Ducem lipsă de muncitori în sectorul nostru. Dacă vrei, poți să rămâi chiar de acum la mine, ca să cobori mâine în adânc cu contramaistrul, care îți va arăta ce trebuie să faci.

Inima lui Elis creştea de bucurie la auzul acestor cuvinte. Uitase de spaimele şi grozăviile adâncului infernal pe care-l întrezărise. Gândul că de azi înainte îi va fi cu putință s-o vadă în fiecare zi pe încântătoarea Ulla, să trăiască sub acelaşi acoperiş cu ea, îi umplea sufletul de desfătare şi de încântare. Se lăsă legănat de cele mai dulci nădejdi.

Pehrson Dahlsjo aduse la cunoştința minerilor că un tânăr ortac ceruse să fie lăsat să lucreze alături de ei în mină şi le prezentă în acelaşi timp pe Elis Frobom.

Toți îl priviră cu simpatie pe tânărul viguros, zicându-şi în sinea lor că un trup atât de vânjos şi de zvelt era predestinat să fie miner şi fără îndoială că nu-i va lipsi nici râvna, nici bunăvoința necesare.

Unul dintre mineri, om mai în vârstă, se apropie de el şi-i strânse cu căldura mâna; îi spuse că era contramaistrul minerilor în concesiunea lui Pehrson Dahls şi că-şi va da silința să-i arate tot ce trebuie să ştie. Elis trebui să se aşeze lângă bătrânul care, în timp ce-şi golea cana cu bere, vorbea cu patimă despre cele dintâi munci pe care trebuie să le îndeplinească ortacul.

Elis îşi aminti de bătrânul miner din Goethaborg, şi, lucru curios, ştiu să repete de-a fir a păr tot ce-i spusese acesta.

— Dar bine, Elis Frobom, îl întrerupse mirat tovarăşul său de masă, de unde ai toate aceste cunoştințe prețioase? Dacă încă de pe acum ştii atâtea lucruri, nu cred că va trece mult şi ai să ajungi cel mai dibaci dintre tovarăşii din mină!

Frumoasa Ulla, ducându-se şi venind printre invitați pentru a-i îmbia cu tot felul de bunătăți, îi făcea din când în când câte un semn de prietenie cu

capul, încurajându-l în bucuria lui. Îi spunea că, acum, el nu mai era aici un străin, ci un prieten de-al casei, iar patria sa nu mai era marea înşelătoare şi vicleană, ci oraşul Falun şi munții lui bogați! În timp ce Ulla îi vorbea astfel, o lume întreagă de nespuse fericiri se deschidea înaintea ochilor tânărului. Era vădit că Ulla adăsta cu plăcere în apropierea lui şi că Pehrson Dahls, la rândul său, în felul lui serios şi liniştit, îl privea cu vădită mulțumire.

Cu toate acestea, Elis simți inima bătându-i cu deosebită putere în clipa când se află iar pe marginea adâncului fumegând şi când, îmbrăcat în ținuta de miner şi având în picioare încălțările grele întărite cu fier, ale dalecarlienilor, însoțit de maistrul miner, coborî în fundul gropii. Simțea ba aburii fierbinți apăsându-i pieptul şi încercând să-l înăbuşe, ba aerul de gheață care sufla în aceste adâncuri şi care făceau ca flăcările lămpaşelor să şovăie necontenit. Coborâră din ce în ce mai jos, folosind în cele din urmă nişte scări de fier, care abia dacă aveau o lărgime de un picior, şi Elis îşi dete seama că toată dibăcia lui, însuşită în cursul vieții sale de marinar, nu i-ar putea fi aici de prea mare folos.

Ajunseră în sfârşit în locul cel mai adânc al hăului şi maistrul îi arătă lui Elis munca pe care trebuia s-o îndeplinească.

Gândul lui Elis era la fermecătoarea Ulla, o vedea plutind deasupra lui asemeni unui înger luminos şi uita de spaimele adâncului şi de greutățile acestei munci vitrege. Îşi spusese o dată pentru totdeauna că nădejdile lui cele mai frumoase nu s-ar putea împlini vreodată decât dacă va munci cu toată râvna aici, în mina lui Pehrson Dahls şi dacă-şi va pune toate puterile în slujba acestei munci. Şi, într-adevăr, după foarte puțină vreme, râvna lui ajunse să fie la fel de prețuită ca şi munca celui mai vrednic dintre mineri.

Cu fiecare zi ce trecea, sporea şi simpatia pe care bunul Pehrson Dahls o nutrea pentru tânărul liniştit şi muncitor; deseori i se întâmpla să-i spună, fără ocolişuri, că aflase în el nu numai un tovarăş plin de râvnă, ci mai mult chiar, un fiu care îi era foarte drag. În acelaşi timp, şi dragostea tainică pe care i-o purta Ulla se arăta din ce în ce mai fățiş. Deseori, când Elis se ducea la mină unde îl aştepta vreo sarcină primejdioasă, ea îl ruga, îl implora, cu ochii în lacrimi, să bage bine de seamă să nu i se întâmple ceva. Apoi, când se întorcea, îi ieşea bucuroasă înainte, după ce avusese grijă să-i pregătească berea cea mai bună şi mâncarea cea mai gustoasă.

Într-o zi, inima lui Elis tresări de bucurie. Pehrson Dahls îi spusese că, strângător cum era şi muncitor, şi cum adusese şi-o sumă frumuşică de pe urma vechii lui îndeletniciri, ar putea, foarte curând, să cumpere un *berghemman* sau, chiar, cine ştie, o *bergfralse;* nu s-ar mai găsi atunci nici un proprietar de mine din Falun care să-i refuze mâna fiicei sale. Elis ar fi vrut să-i mărturisească dragostea nespusă pe care o avea pentru Ulla, adăugând că singurul țel al vieții sale era s-o poată avea ca soție. Un puternic sentiment de pudoare îl împiedicase

însă de-a vorbi, şi, mai mult încă, neliniştea şi îndoiala ce-l copleşeau atunci când se întreba dacă Ulla îl iubea într-adevăr atât de mult pe cât i se părea lui uneori.

Într-o zi Elis lucra tocmai în adâncul minei, învăluit în aburi de pucioasă, atât de groşi încât lumina lămpaşului şi vinele rocilor abia mai puteau fi deosebite. Deodată, urechea lui prinse nişte bătăi surde venind dintr-o galerie şi mai adâncă decât a sa, ca şi cum cineva ar fi pisat minereul în concasor. Era însă cu neputinţă ca o asemenea muncă să fie îndeplinită în adâncul acela. Ştia prea bine că astăzi nimeni, în afară de el, nu coborâse în mină, deoarece contramaistrul tocmai avea treabă cu oamenii pe care urma să-i instaleze în groapa de extracţie. Aşa că ciocăniturile astea repetate nu prea erau pe placul lui. Punând deoparte ciocanul şi cazmaua, ciuli urechea, ascultând bătăile care sunau a gol şi păreau că se apropie. Deodată, aproape de tot, văzu o umbră neagră şi, mulţumită unui curent de aer rece ca gheaţa, care risipi pentru o clipă aburii de pucioasă, îl recunoscu lângă el, în picioare, pe minerul cel bătrân din Goethaborg.

— Noroc bun! strigă bătrânul. Noroc bun ţie, Elis Frobom, aici în sânul stâncilor! Ce părere ai despre viaţa asta, tovarăşe?

Elis era pe punctul să-l întrebe pe bătrân prin ce minune ajunsese aici, în puţul acesta? Bătrânul însă începu să lovească atât de puternic cu ciocanul de rocă încât scânteile prinseră a ţâşni, în timp ce galeria răsună de un ecou asemănător bubuitului de tunet. Apoi, cu o voce înspăimântătoare, strigă:

— Ia te uită ce minunat filon de „trap", iar tu, nepricopsitule şi nepriceputule, îţi închipui că nu e decât o vinişoară cât un firicel de pai. Aici, în adâncul ăsta, nu eşti decât o biată cârtiţă oarbă, care niciodată n-are să-l îmbuneze pe prinţul metalelor, iar sus, nici acolo habar n-ai de ce trebuie să faci, şi alergi zadarnic după regulă. He! he! ai vrea s-o capeţi pe Ulla, fata lui Pehrson Dahls! De-aia te-ai apucat de-un lucru pe care-l faci aşa, fără tragere de inimă. Ia seama, trădătorule, ca nu cumva prinţul metalelor, de care-ţi baţi joc, să nu te zvârle în fundul prăpăstiilor şi să nu-ţi frângi mădularele izbindu-le de colţii stâncilor. Nicicând Ulla nu va fi soţia ta. Ţi-o spun eu!

Auzind vorbele duşmănoase ale bătrânului, Elis simţi cum îl copleşeşte mânia şi strigă:

— Ce cauţi aici, în puţul ăsta, care e al stăpânului meu, Pehrson Dahls, şi unde muncesc din toate puterile mele, aşa cum îmi cere meşteşugul? Ieşi din mina asta, aşa cum ai intrat, că de nu o să vedem chiar pe acest loc oare din noi doi are să spargă cel dintâi ţeasta celuilalt.

În acelaşi timp, Elis Frobom se înfipse semeţ în faţa bătrânului, ridicând ciocanul cu care lucrase. Bătrânul izbucni într-un râs batjocoritor şi, uluit, Elis îl văzu cum începe să urce, sărind ca o veveriţă treptele înguste, făcându-se

nevăzut în bezna ce se căsca în juru-i.

Simțea că mădularele îi ologiseră. Cum nu mai era în stare să lucreze, părăsi adâncul minei. Când bătrânul contramaistru, care tocmai se întorcea din alt puț, îl văzu, îi strigă:

— Pentru numele lui Dumnezeu, Elis, ce ți s-a întâmplat? Eşti descompus şi palid ca moartea. Ce e cu tine? Trebuie să fie aburii de pucioasă cu care nu te-ai obişnuit încă!

Elis bău un gât de rachiu din sticla pe care i-o întindea contramaistrul, apoi, înviorat, povesti tot ce se întâmplase în puț, precum şi felul cum îl cunoscuse pe bătrânul cel groaznic.

Minerul îi ascultă liniştit povestea, după care, dând gânditor din cap, grăi:

— Elis Frobom, tu l-ai întâlnit pe bătrânul Torbern şi îmi dau seama că lucrurile pe care le povestim aici între noi, despre dânsul, nu sunt doar simple basme. Cu o sută de ani în urmă, trăia aici, la Falun, un miner pe care îl chema Torbern. Se pare că a fost unul dintre cei dintâi care au făcut ca minele din Falun să prospere. Se spune chiar că, pe vremea aceea, randamentul lor era mult mai mare pe atunci nimeni nu se pricepea în meşteşugul mineritului mai bine decât Torbern, înalta sa experiență tehnică îngăduindu-i să conducă minele din toate punctele de vedere. S-ar fi zis că se bucura de cine ştie ce putere tainică şi imensă, descoperind cele mai bogate filoane ascunse. Dar cum, pe lângă toate astea, mai era şi un om chibzuit şi cu judecată, care, neavând la Falun nici soție, nici copil, şi nici măcar un acoperământ care să-i aparțină, aproape că nu ieşea la suprafață, era fatal să ia naştere o legendă despre el: se povestea anume că încheiase un legământ cu acea putere tainică hălăduind în sâmburele pamântului şi îngrijind de înfiriparea metalelor. Fără a se ține socoteală de avertismentele aspre ale lui Torbern, care profețea numai nenorociri minerului ce nu simțea în el adevărata tragere de inimă pentru rocile şi metalele minunate, gropile au fost mereu adâncite, de dragul câştigurilor râvnite, până ce, în ziua de Sfântul Ioan a anului o mie şase sute optzeci şi şapte, se săvârşi cumplita prăbuşire care deschise hăul nostru îngrozitor zguduind din temelii în acelaşi timp întreaga mină, în aşa fel încât mai multe puțuri n-au mai putut fi refăcute decât după lungi şi ingenioase strădanii. Nu se mai auzi vorbindu-se de Torbern şi nimeni nu l-a mai văzut. Părea neîndoielnic că, surprins de prăbuşirea minei, în timp ce muncea în fundul ei, fusese îngropat sub mormanul de pietre. La puțin timp după aceea, pe când lucrările înaintau cu repeziciune, tăietorii pretindeau ca-l văzuseră în fundul puțului pe bătrânul Torbern, care le-ar fi dat tot felul de sfaturi bune, arătându-le şi vinele cele mai bogate. Alții iarăşi ziceau că l-au văzut pe bătrân rătăcind sus, pe marginea scobiturii, rostind cuvinte melancolice şi plângătoare sau gesticulând furios. Au mai venit de atunci şi alți tineri ca tine la Falun, zicând că fuseseră tocmiți de un bătrân ca să învețe meseria de miner,

şi că acesta îi adusese chiar el până aici. Lucrul ăsta se întâmpla mereu, ori de câte ori se simțea nevoia mâinii de lucru. Nu încape îndoială că era mijlocul pe care îl găsise bătrânul Torbern ca să se poată ocupa mai departe de exploatarea minei. Dacă omul cu care te-ai luat la harță în fundul puțului e într-adevăr bătrânul Torbern şi dacă ți-a vorbit de o vână grozavă de „trap", atunci nu încape îndoială că acolo trebuie să fie o vână de fier, pe care vom încerca mâine s-o descoperim. Căci, aşa cum cred, n-ai uitat că noi numim aici filon de „trap" o vână ce se află într-o rocă bogată în fier, în timp ce „trum-ul" e o vână, în acelaşi filon, care se ramifică în mai multe părți, pierzându-se apoi cu desăvârşire.

Când, răvăşit de gânduri, Elis Frobom pătrunse în casa lui Pehrson Dahls, Ulla nu-i ieşi înainte să-l întâmpine drăgăstoasă ca de obicei. Şedea, aplecându-şi privirea. Ba lui Elis i se păru chiar că avea ochii înroşiți de plâns. Un tânăr chipeş şedea alături de dânsa, ținându-i mâna şi străduindu-se să-i spună tot felul de cuvinte, care de care mai plăcute şi mai linguşitoare, de care însă Ulla nu prea părea să țină seama. Pehrson Dahls îl luă pe Elis, care, bântuit de-o sumbră presimțire, privea cu ochi mari perechea, şi-l duse în odaia alăturată, zicându-i:

— Vei avea curând prilejul, Elis, să-mi dovedeşti credința şi dragostea ta, căci dacă m-am purtat cu tine aşa cum m-aş fi purtat cu un copil al meu, acum ai să devii cu adevărat fiul meu. Bărbatul pe care-l vezi la mine e un mare neguțător din Goethaborg şi îl cheamă Eric Olawsen. Mi-a cerut mâna copilei mele şi eu i-am dat-o. Are s-o ia cu dânsul la Goethaborg, iar tu, Elis, vei rămâne singur cu mine şi vei fi sprijinul bătrâneților mele. Elis, cum nu spui nimic? Eşti livid. Nu-mi pot închipui că hotărârea mea nu-ți place şi că ai avea de gând să mă părăseşti şi tu în clipa în care mă părăseşte fiica mea! Aud însă vocea domnului Olawsen care mă cheamă. Trebuie să mă duc!

Zicând acestea, Pehrson se întoarse în odaia alăturată, Elis avu impresia că e sfâşiat de mii de cuțite fierbinți. Nu găsi nici un cuvânt, nu vărsă nici o lacrimă. Copleşit de-o deznădejde sălbatică, ieşi din casă şi o luă gâfâind la fugă până la groapa uriaşă. Dacă hăul acesta monstruos te umplea de spaimă în plină lumină a zilei, acum, la ceasul acesta, când noaptea coborâse, iar luna nu-şi trimitea decât o lumină pirpirie, aveai întocmai impresia, când priveai haosul de stânci, că, în adâncul cel mai adânc, pe stratul de pământ fumegând, mişună şi se amestecă o întreagă lume de monştri hidoşi, groaznică şleahtă infernală, țintind spre lumina zilei ochii lor învăpăiați şi amenințând cu gheare uriaşe biata, nemernica omenire.

— Torbern! Torbern! strigă Elis cu o voce atât de grozavă încât ecourile răsunară multă vreme încă în cavernele pustii. Torbern, iată-mă, sunt aici! Ai avut dreptate, nu eram decât un biet miner nemernic, eu care nădăjduiam ca un prost că voi putea să cunosc fericirea pământească! Dar nu! Comoara mea, viața mea, totul, sunt aici, în adânc! Haide, coboară cu mine, arată-mi cele mai

frumoase filoane de „trap", şi-am să caut, am să sfredelesc, am să lucrez fără tihnă, mereu, mereu, fără să mai privesc dată lumina zilei! Torbern! Torbern! Vino! Coboară cu mine!

Elis îşi scoase amnarul din buzunar, aprinse lămpaşul, coborî în acelaşi puț ca în ajun, fără să dea însă de bătrân. Care nu fu însă mirarea lui când, în cel mai depărtat fund, descoperi filonul de „trap", desluşindu-l atât de bine încât putea să-şi dea seama până şi de înclinarea şi orientarea salbandelor.

Dar, pe când privea cu o atenție din ce în ce mai vădită vâna minunată pe care-o desluşea în stâncă, un fel de lumină orbitoare se revărsă deodată în tot cuprinsul puțului, pereții acestuia devenind la fel de străvezii ca şi cel mai curat cristal. Visul fatidic pe care-l avusese la Goethaiborg îl bântuia din nou. Privirile i se pierdeau prin aceleaşi meleaguri paradisiace unde creşteau plantele cele mai minunate, precum şi arbori de metal pe care atârnau, asemenea unor fructe sau flori, pietre ce scânteiau la lumină. Văzu în fața sa mulțimea de fete tinere şi putu să contemple trăsăturile sublime ale puternicei regine. Ea îl prinse de mână şi-l trase după dânsa în adânc, strângându-l la piept. În clipa aceea simți o rază fierbinte străbătându-l şi nu mai ştiu nimic altceva decât că plutea printre valurile unei brume albăstrii, străvezie şi scânteietoare.

— Elis Frobom! Elis Frobom! se auzi de sus un glas puternic, în timp ce luminile unor făclii pătrundeau înăuntrul puțului.

Era Pehrson Dahls însuşi, care cobora cu contramaistrul în căutarea tânărului pe care-l văzuseră mai înainte alergând ca un nebun spre groapă.

Îl găsiră stând în picioare, țeapăn, pironit parcă în pământ şi cu fața lipită de stânca înghețată.

— Ce cauți aici, în adânc, noaptea, nebun necugetat? îi strigă Pehrson. Vino-ți în fire şi urcă înapoi! Cine ştie dacă sus n-ai să afli o veste bună!

În mijlocul unei tăceri adânci, Elis urcă înapoi, urmându-l pe Pehrson Dahls, care nu se codea să-l certe pentru că se avântase într-o astfel de primejdie.

Se luminase bine de ziuă când intrară în casă. Cu un țipăt de bucurie, Ulla se aruncă în brațele lui Elis, mângâindu-l cu cele mai dulci cuvinte. Pehrson Dahls însă grăi către Elis:

— Smintitule! Cum ar fi fost oare cu putință ca eu să nu fi aflat mai demult că o iubeai pe Ulla şi că doar de dragul ei munceai cu atâta sârg în groapa noastră? Cum ar fi fost cu putința să nu-mi fi dat seama că şi Ulla te iubeşte din toata inima ei? Mi-aş fi putut oare dori ginere mai bun decât un miner vrednic, liniştit şi muncitor aşa cum eşti tu, dragul meu Elis? Eram însă supărat, ba chiar jignit, văzându-vă pe amândoi că nu vreți să rupeți tăcerea.

— Dar oare ştiam noi înşine, zise Ulla întrerupându-l pe tatăl ei, că ne iubim atât de mult?

— Oricum ar fi, grăi mai departe Pehrson Dahls, eram supărat, Elis, pentru că nu-mi vorbeai sincer şi deschis despre dragostea ta. Iată de ce, şi pentru a-ți pune la încercare sentimentele, am pus la cale, ieri, împreună cu domnul Eric Olawsen, toată tărăşenia asta, care era cât pe ce să te coste viața. Zănaticule! Domnul Eric Olawsen e de multă vreme căsătorit, şi mâna fetei mele, dragul meu Elis Frobom, ție ți-o dau. Pentru că, ți-o spun încă o dată, nu puteam să-mi doresc ginere mai vrednic decât tine.

Obrajii lui Elis erau brăzdați de lacrimi. Toată bucuria asta se revărsa asupra lui tocmai când se aştepta mai puțin. Aproape i se părea că e din nou jucăria unui vis delicios!

Poftiți de Pehrson Dahls, minerii se adunară în timpul prânzului la o masă tovărăşească şi veselă.

Ulla îşi îmbrăcase veşmintele ei cele mai frumoase. Era mai încântătoare decât oricând şi oaspeții nu încetau să exclame:

— Ce logodnică minunată a izbutit să cucerească bravul nostru Elis Frobom. Fie ca cerul să-i binecuvânteze pe amândoi pentru bunătatea şi sufletul lor curat!

Chipul palid al lui Elis mai purta încă urmele spaimelor îndurate cu o noapte înainte; privea deseori în zare, înaintea lui, parcă dus departe de tot ceea ce-l împrejmuia.

— Ce e cu tine, dragul meu Elis? îl întreba Ulla.

Strângând-o la piept cu patima, Elis răspundea:

— Da, da! Eşti într-adevăr a mea! Totul e bine acum!

Totuşi, în toiul acestei fericiri, lui Elis i se părea uneori că o mână de gheață pătrundea în inima lui, în timp ce o voce surdă îi şoptea: „Tot mai crezi că, dacă o ai pe Ulla, ai obținut fericirea supremă pe care-o râvneşti? Sărman nebun! N-ai văzut oare chipul reginei?

În clipele acelea se simțea copleşit de-o teamă nespusă; era obsedat de gândul că unul sau altul dintre mineri s-ar putea deodată să apară gigantic înaintea lui şi că, îngrozit, ar recunoaşte în el pe Torbern, venit să-i amintească, necruțător, că persoana lui aparține regatului subpământean al pietrelor şi metalelor cărora li se juruise!

Pe de altă parte, nu putea înțelege de ce fantomaticul bătrân l-ar duşmăni şi, de altfel, nici legătura ce-ar putea fi între dragostea lui şi meseria de miner.

Pehrson îşi dădu fără îndoială seama de tulburarea lui Elis. O punea însă pe seama suferinței pe care-o îndurase şi celor întâmplate în timpul coborârii sale nocturne în adâncul puțului. Altfel stăteau lucrurile însă cu Ulla, care, pradă unei tainice presimțiri, stăruia ca iubitul ei să-i mărturisească ce lucru înspăimântător i se întâmplase, care-l îndepărta atât de mult de dânsa. Elis se temea ca inima să nu i se frângă în bucăți. În zadar se străduia să-i povestească

iubitei sale fantastica viziune pe care-o avusese în fundul puțului. I se părea că o putere necunoscută îl silea să țină gura închisă, că necruțătorul chip al reginei avea să se ivească deodată din însuşi adâncul ființei lui şi că, dacă ar pomeni numele ei sau dacă acest cap înfiorător de meduză s-ar arăta, tot ceea ce îl înconjura s-ar preschimba deodată în piatră şi într-un sinistru hău negru. Aceleaşi splendori care, în fundul minei, îl cufundaseră într-un soi de extaz, îi apăreau acum ca un infern plin de groaznice frământări, înveşmântate perfid în straie înşelătoare şi ispititoare, menite să-l ademenească şi să-l piardă!

Pehrson Dahls stărui ca Elis Frobom să rămână câteva zile acasă, pentru a-şi reveni pe deplin din tulburarea bolnăvicioasă ce părea că-l atinsese. În răstimpul acesta, dragostea Ullei, care se revărsa limpede şi luminoasă din inima ei de copil, risipi amintirea fatalelor întâmplări trăite în fundul puțului. Cu inima plină de bucurie, Elis se întorcea la viață şi credea în fericirea sa, încredințat că nici o putere a răului nu va mai încerca să-l tulbure.

Când coborî iar în puț, totul i se păru acum cu totul altfel decât fusese înainte. Descoperea numaidecât, fără multă trudă, filoanele cele mai bogate. Şi muncea cu râvnă îndoită parcă, nemaigândindu-se la nimic altceva. Când ieşea mai târziu din adânc şi se trezea la suprafață, îi trebuia multă străduanie ca să-şi amintească de Pehrson Dahls şi chiar de draga lui Ulla. Se simțea parcă despicat în două: i se părea că adevăratul, cel mai bun eu al său, cobora în miezul pământului căutându-şi odihnă în brațele reginei, în timp ce, la Falun, nu-l aştepta decât un culcuş întunecat. Când Ulla îi vorbea de dragostea lor şi de traiul fericit pe care îl vor duce împreună, el îi zugrăvea minunile adâncurilor şi bogățiile fabuloase ascunse acolo, începând deodată să înşire tot felul de cuvinte atât de aiurite încât biata copilă, covârşită de un tainic simțământ de teamă, nu ştia cum să-şi explice această bruscă şi adâncă schimbare a lui Elis. Când vorbea cu contramaistrul sau cu Pehrson Dahls, Elis nu mai pridea lăudându-se că descoperise cele mai bogate vine de minereu şi cele mai strălucite filoane de trap, când, după aceea, nu găseau acolo decât rocă obişnuită, izbucnea într-un râs batjocoritor, pretinzând că, fără îndoială, numai el putea înțelege semnele tainice şi literele pline de înțelesuri pe care regina, cu însăşi mâna ei, le săpa pe muchiile colțuroase ale rocilor. Mai adăuga că era de ajuns să înțelegi semnele acestea, fără să fi nevoie a le scoate la lumina zilei ceea ce ele prevesteau.

Bătrânul maistru îl privea cu tristețe pe tânărul care, cu ochii rătăciți şi strălucitori, vorbea de paradisul minunat şi luminos din inima pământului.

— Stăpâne, şoptea bătrânul la urechea lui Pehrson Dahls, blestematul de Torbern l-a fermecat pe bietul băiat!

— Dragul meu, răspundea Pehrson Dahls, nu trebuie să crezi în basmele minerilor. Numai dragostea şi nimic altceva a tulburat mintea prietenului nostru din Nerika, minte care şi aşa era aplecată spre visare. Aşteaptă până s-o face

cununia, şi-ai să vezi cum toate poveştile cu filoane de trap, cu comori de tot felul şi cu paradisuri subpământene au să se risipească de la sine!

În sfârşit, sosi şi ziua pe care Pehrson Dahlsjo o sorocise pentru căsătorie. De câtva timp, însă, Elis Frobom devenise şi mai tăcut, şi mai serios, şi mai închis decât înainte. Dar niciodată nu-i arătase Ullei o dragoste atât de fierbinte ca acum. Nu se putea despărți o clipă de dânsa, aşa că, din pricina asta, nici nu mai cobora în mină. Părea chiar că nici nu se mai gândeşte la neliniştitoarele întâmplări din fundul minei, căci buzele sale nu mai făceau nici o aluzie la împărăția din miezul pământului. Ulla era în culmea fericirii. Îi pierise teama care o chinuise la gândul că aceste puteri amenințătoare ale hăurilor subpământene, de care pomeneau atât de des în povestirile lor bătrânii mineri, ar putea să-l ducă la pierzanie pe dragul ei Elis. Până şi Pehrson Dahls îi zicea zâmbind bătrânului maistru:

— Acum poți să-ți dai mai bine seama că aiureala lui Elis Frobom fusese pricinuită doar de dragostea lui pentru scumpa mea Ulla!

Dis-de-dimineață, în ziua cununiei — era tocmai de Sfântul Ioan, Elis bătu la uşa logodnicei sale. Când îi deschise şi îl văzu, Ulla se dădu înapoi îngrozită: era îmbrăcat în hainele lui de mire, dar palid ca moartea, iar în ochii săi ardea o flacără sumbră.

— Vreau doar să-ți spun, draga şi iubita mea Ulla, că suntem în pragul celei mai sublime fericiri ce poate fi dată, aici în lumea asta, omului. Mi s-a dezvăluit lucrul acesta chiar în noaptea din urmă. În fundul cel mai ascuns al minei, închisă în vinele de clorit şi de mică, se află almandina, cu focurile ei roşii ca sângele, pe luciul căreia ne e săpat horoscopul vreau să ți-o hărăzesc ca dar de nuntă. E mai frumoasă chiar decât cel mai prețios rubin cu reflexele lui sângerii. Dacă, uniți într-o dragoste plină de credință, ne cufundăm privirile în razele ei strălucitoare, ne vom vedea limpede inimile împletindu-se cu plantele minunate ce încolțesc în sânul reginei şi se înalță din mijlocul pământului. Pentru asta însă trebuie să cobor în mină, să caut piatra şi s-o aduc la lumina zilei, lucru pe care îl voi face chiar acum. Ai grijă de tine, scumpa şi iubita mea Ulla, până ce m-oi întoarce; curând, curând, voi fi iar lângă tine.

Cu chipul scăldat în lacrimi, Ulla se rugă de iubitul ei să renunțe la hotărârea asta himerică, spunându-i că e tulburată de groaznice presimțiri. Elis Frobom însă o încredință că nu va avea tihnă pe lume până ce nu va avea piatra aceea şi că, de altfel, nici nu putea fi vorba de vreo primejdie care să-l pândească. Îşi strânse cu dragoste iubita la piept şi plecă.

Lumea ce fusese poftită se adunase ca să însoțească mirii la biserica din Kopparberg, unde trebuia, după slujba bisericească, să se celebreze cununia. Un pâlc întreg de fete tinere, gătite, o înconjurau pe Ulla, glumind şi râzând. După obiceiul locului, trebuiau s-o preceadă pe mireasă în calitate de domnişoare de

onoare. Muzicanții îşi acordau instrumentele şi repetau un vesel marş nupțial. Se făcuse aproape amiază şi Elis Frobom tot nu venea. În clipa asta, câțiva mineri năvăliră în sală. Pe chipurile lor palide se citeau teama şi groaza. Povestiră că o groaznică năruire de pamânt acoperise cu desăvârşire groapa în care se aflau filoanele aparținând lui Dahls.

— Elis, dragul meu Elis! Eşti pierdut pierdut! izbucni într-un țipăt sfâşietor Ulla, prăbuşinduse neînsuflețită la pământ.

Abia atunci află Pehrson Dahlsjo din gura contramaistrului că Elis se îndreptase încă de cu dimineață spre puțul cel mare, unde coborâse, şi că, în afară de el, nimeni nu se afla lucrând acolo, deoarece toți ortacii împreună cu supraveghetorii lor fuseseră poftiți la cununie. Pehrson Dahls, urmat de mineri, se repeziră spre puț, dar toate căutările pe care le întreprinseră, primejduindu-şi viața, rămaseră zadarnice. Elis Frobom nu mai fu găsit. Nu încăpea îndoială că surparea îngropase pe bietul om sub stâncile prăbuşite. Necazul şi nevoia se abătură peste casa omului de treabă care era Pehrson Dahls în chiar clipa când crezuse că-şi pregăteşte liniştea şi odihna zilelor bătrâneții sale.

***

Vrednicul Pehrson Dahls, stăpân al înaltelor furnale şi alderman, murise de multă vreme. De mult, fiica lui, Ulla, dispăruse şi ea, şi nimeni, la Falun, nu mai ştia de dânşii, căci de la blestemata zi a cununiei se scurseseră aproape cincizeci de ani. Într-o zi însă, pe când câțiva mineri, la o adâncime de trei sute de coți, încercau să străpungă o trecere între două galerii, descoperiră în apa vitriolică a unei băltoace trupul unui tânăr miner. Când îl aduseră la lumina zilei, crezură că era pietrificat.

Tânărul părea adâncit într-un somn greu. Trăsăturile feței sale erau proaspete şi bine conservate. Hainele elegante de miner pe care le purta, până şi florile ce şi le înfipsese în dreptul inimii erau neatinse şi parcă nici nu se veştejiseră. Dar nimeni, nimeni nu-şi amintea ca vreunul dintre tovarăşii lor de muncă să fi fost vreodată îngropat de viu. Erau deci pe cale de a transporta cadavrul la Falun, când deodată văzură cum o bunicuță gârbovită, pleşuvă şi abia suflând se apropia cu cârjele ei înaintând greoi. „E măicuța de la Sfântul Ioan", strigară câțiva mineri. Dăduseră numele acesta bătrânicii, căci, de-un lung şir de ani, o văzuseră venind în ziua sfântului Ioan în preajma puțului, unde se oprea câtva timp, jelindu-se dureros şi frământându-şi mâinile, în timp ce privea în adânc. Apoi dispărea iar.

Bătrâna abia zărise cadavrul tânărului că, lasând să-i cadă cârjele amândoua, ridică brațele la cer şi strigă cu un glas de adâncă şi neînfrântă durere:

— O, Elis Frobom! O, Elis al meu! O, dragul meu logodnic!

În acelaşi timp, îngenunche alături de trupul celui mort, luând mâinile înțepenite ale acestuia şi apăsându-le pe sânul ei, pe care vremea îl înghețase, dar în care încă mai bătea, asemenea unei flăcări sfinte arzând sub pojghița de gheață, o inimă plină de iubire.

— Vai, vai! rosti ea, privind în jurul ei, nici unul din voi, nimeni n-o mai cunoaşte pe biata Ulla Dahls, care acum cincizeci de ani a fost fericita logodnică a tânărului acestuia. Când, prada deznădejdii şi durerii, plecasem de aici spre a mă duce la Ornaes, bătrânul Torbern, ca să mă mângâie, mi-a spus că-l voi revedea încă pe lumea asta pe bietul Elis, îngropat de viu sub fărâmele stâncilor în chiar ziua cununiei noastre. Veneam aşadar an după an aici şi, neascultând decât de dorința mea fierbinte şi de dragostea mea credincioasă, ochii mei cercetau adâncurile hăului. Iată că a sosit în sfârşit şi ziua fericită care mi-a hărăzit revederea aceasta. O, scumpul meu Elis! Mirele meu drag şi iubit!

Îl înlănțui din nou pe mortul cel tânăr cu brațele ei descărnate, de parcă n-ar fi vrut să se mai rupă niciodată de el. Toți cei care-i înconjurau priveau adânc mişcați.

Jeluirile şi hohotele de plâns ale bătrânei se auziră din ce în ce mai înăbuşit, pentru a se stinge în cele din urmă.

Minerii se apropiară voiau s-o ajute pe biata Ulla să se ridice; ea însă îşi dăduse sufletul deasupra trupului țeapăn al mirelui ei. Şi cei de față văzură atunci cum hoitul bietului tânăr, pe care toți îl credeau pietrificat, începu să se prefacă în pulbere.

În biserica din Kopparberg, în acelaşi loc unde cu cincizeci de ani în urmă perechea aceasta trebuia să fie unită, cenuşa tânărului fu aşezată într-un cavou, având lângă el trupul logodnicei care-i păstrase până la moarte credința.
